

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของสังคม ซึ่งมุ่งที่จะพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้ จะไม่สามารถดำเนินไปได้หากปราศจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดการจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ จึงมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของคำว่า หลักสูตร (Curriculum) ไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2504) กล่าวว่า “หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมในด้านต่างๆอย่างดีที่สุดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนอย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพได้ตามปรารถนา”

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2502) ให้ความหมายว่า “หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้เด็กได้เรียนเนื้อหาวิชาทัศนคติแบบพฤติกรรมกิจวัตร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เมื่อประมวลกันเข้าแล้วก็ยังเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก อันถือว่าเป็นหลักสูตรทั้งสิ้น”

ภิญโญ สาร (2514) ให้ความเห็นว่า “หลักสูตร (Curriculum) คือโครงการเตรียมเด็กและเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของสังคม ภายในขอบเขตของวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ” หรือ “....คือโครงการศึกษาที่กำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามแผนการศึกษาหรือโครงการศึกษาที่โรงเรียนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลทางการศึกษาตามแผนการศึกษานั้นเอง”

สุจริต เพียรชอบ (2524) กล่าวถึงหลักสูตรว่า หมายถึง “ประมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและช่วยให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน”

สมิทร ฤณานุกร (2520) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักสูตรว่าหมายถึง “โครงการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการ การศึกษาที่กำหนดไว้”

ถนอม มากะจันทร์ (2514) แสดงความคิดเห็นว่า “หลักสูตรหมายถึง งานที่โรงเรียน กำหนดขึ้นด้วยความไตร่ตรองอย่างรอบคอบและหวังว่าจะก่อให้เกิดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนคน หนึ่งหรือคณะหนึ่ง”

การ์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1945) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ความหมายด้วยกัน คือ

1. ประมวลรายวิชาหรือลำดับของวิชาที่จัดไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อรับ ประกาศนียบัตรในสาขาวิชาที่ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย เป็นต้น
2. โครงการเรียนรายวิชาต่างๆที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน เพื่อรับ ประกาศนียบัตรหรือเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพ
3. มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba, 1962) กล่าวว่า หลักสูตรคือแบบของการเรียน ประกอบด้วย ขบวนการเรียน และการพัฒนาบุคคล

ชาร์ล ที คริสติน และ โดโรธี ดับบิว คริสติน (Charles T. Christine and Dorothy W. Christine, 1971) มีทัศนะว่า หลักสูตรเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ด้วยกระบวนการเรียนการสอน

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลรายวิชา โครงการ และประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนา ผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีตามที่แผนการศึกษาที่กำหนดไว้

โครงสร้างหรือองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร โดยทั่วไปมี 4 องค์ประกอบ คือ ความมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหา (Contents) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

สมบูรณ ชิตพงษ์ (2523) กล่าวว่า โครงสร้างของหลักสูตรควรประกอบด้วยส่วนใหญ่ๆ 4 ส่วน ดังนี้

1. **จุดมุ่งหมายของหลักสูตร** ซึ่งจะเป็นสิ่งที่กำหนดการดำเนินการ ไปสู่เป้าหมาย มีลักษณะสำคัญดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป มีลักษณะกว้างๆที่รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการไว้ด้วยกัน และการจะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆของหลักสูตรด้วย จุดมุ่งหมายในลักษณะนี้คือ จุดมุ่งหมายที่เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาชาติ

1.2 จุดมุ่งหมายเฉพาะวิชา เป็นจุดมุ่งหมายของแต่ละรายวิชาซึ่งมีลักษณะกว้าง ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชาจึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ จุดมุ่งหมายในลักษณะนี้ได้แก่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ

1.3 จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน เป็นจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้น โดยเฉพาะในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง หรือในช่วงระยะหนึ่งว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง มักกำหนดจุดมุ่งหมายในลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2. **เนื้อหาของหลักสูตร** เนื้อหาเป็นเสมือนสื่อหรือพาหะที่จะนำบุคคลให้สามารถไปสู่เป้าหมายหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ การกำหนดเนื้อหา มี 2 รูปแบบคือ กำหนดในรูปของรายวิชาโดยระบุเนื้อหาเฉพาะของวิชานั้นลงไป และกำหนดในรูปของกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์โดยระบุว่าเป็นวิชาใด แต่จะต้องใช้เนื้อหาหรือความรู้ในหลายๆวิชาประกอบกัน

3. **การเรียนการสอน** เป็นเทคนิคในการใช้สื่อหรือพาหะ (เนื้อหา) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ การเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษา

4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว โดยเน้นที่จะค้นและพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ การประเมินผลจะทำใน 2 ลักษณะคือ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียนว่า ในแต่ละวิชานั้นผู้ใดควรผ่านหรือไม่ในระดับใด

ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba, 1962) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรโดยทั่วไปควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ
2. การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผล

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตร 4 องค์ประกอบสำคัญคือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล จะช่วยให้การจัดการศึกษาสามารถดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ หลักสูตรจึงนับว่าเป็นหัวใจของการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งในด้านตัวบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้หลักสูตรที่คิดจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน พัฒนาให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่จะคิด กระทำ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า

การที่เราจะทราบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นและนำไปใช้นั้นมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะดังที่กล่าวข้างต้นได้แค่ไหน มีข้อดีหรือข้อบกพร่องอย่างไรนั้นจะต้องอาศัยการประเมินหลักสูตรซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรในการตอบคำถามเหล่านี้ เพื่อนำคำตอบที่ได้นี้มาใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน สังคม และประเทศชาติให้มากที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมิน (Evaluation)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ให้ความหมายของคำว่า ประเมินไว้ว่า “คาดเอา คณะเอา คณะ ประมาณ” และในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายว่า “กะ ประมาณค่า หรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น เช่น ประเมินราคา, กะประมาณคุณค่าหรือผล เช่น ประเมินผลการศึกษา ประเมินผลการสัมมนา”

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) กล่าวถึงคำว่า การประเมินไว้ว่า การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกนัยหนึ่งการประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับตัดสินคุณค่าของโปรแกรมการศึกษา ผลผลิตกระบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรม หรือทางเลือกต่าง ๆ ที่ออกแบบ เพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

ความคิดเห็นที่ว่า การประเมินเป็นการให้คุณค่านี้ตรงกับความเห็นของ ชุมพร ยงกิตติกุล และประคอง วรรณสุต (2518) ที่ให้ความหมายของการประเมินว่า

เป็นการให้คุณค่าแก่สิ่งต่าง ๆ ตามมาตรฐานที่ต้องการ โดยอาศัยผลจากการวัดค่าเป็นจำนวนเลข หรือปริมาณ แล้วนำมาพิจารณา วินิจฉัย ตีราคาคุณค่า และสรุปคุณภาพของสิ่งนั้นออกมา การประเมินผลจึงมีความหมายกว้างกว่าการวัด และครอบคลุมไปถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจด้วยจึงเป็นกระบวนการ และกิจกรรมที่สำคัญส่วนหนึ่งของการสอนที่จะแยกออกจากกันมิได้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินผล (Evaluation) ในทัศนะของนักการศึกษา หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบที่จะตรวจสอบดูว่า นักเรียนได้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการประเมินผลเกี่ยวข้องกับคุณค่า (Value) และจุดประสงค์ (Purpose) ถ้าจะกล่าวง่าย ๆ ก็คือการประเมินผลเป็นการตีค่าของสิ่งที่เขาวัดได้

บุญชม ศรีสะอาด และคนอื่น (2521) กล่าวถึงการประเมินผล (Evaluation) ไว้ดังนี้

ขบวนการของการตัดสินใจ การวินิจฉัย การตีราคา สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยความยุติธรรม (Value Judgement) ความไม่ลำเอียง หรืออคติของผู้ประเมินเพื่อทราบถึงผลของการปฏิบัติงาน และเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไปในการจัดการศึกษาก็เช่นกัน การที่จะทราบถึงผลการจัดการศึกษาว่าบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย หรือไม่ก็จะต้องมีการวัดผลและประเมินผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ถ้าผลที่ได้ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายก็ต้องพิจารณาหาข้อบกพร่องของการเรียนการสอน ลักษณะของผู้เรียน ผู้สอน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดขึ้นว่าเหมาะสมกับผู้เรียนเพียงใด ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลนั้นมีความเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ หากสิ่งใดบกพร่องหรือขาดไปจะทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์

เอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร (2524) ได้สรุปความหมายของการประเมินทางการศึกษาไว้อย่างน่าสนใจว่า เป็นกระบวนการที่นำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาร่วมกันแล้วตัดสินใจลงสรุปโดยการตีราคาและบ่งคุณค่าว่าดีเลว แ่่นคือขยประการใด ทั้งยังเป็นกระบวนการในการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ของระบบ

อุทุมพร ทองอุไทย (2523) ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปในเรื่องที่ต้องการประเมิน การประเมินต่างจากการวิจัยตรงที่ว่า การประเมินเป็นการที่นำเอาผลมาประกอบการตัดสินใจ การสรุปผลจึงแคบ และมีจุดหมายเพื่อค้นหาคุณค่าบางอย่าง ส่วนการวิจัยเน้นที่ผลการวิจัย การสรุปผลจึงกว้างและมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริง

เสริมศรี ไชยศรี (2528) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจ กระบวนการ หรือผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนาเลือกและใช้สรรพสิ่งทั้งปวง (รวมทั้งคน สัตว์ และสิ่งของ) ให้ดีขึ้น

ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba, 1962) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินคือ ขบวนการของการตัดสินใจ และให้คุณค่าการบรรลุผลของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

สตีเฟน ไวส์แมน และดักลาส พิดจิ้น (Stephen Wiseman and Douglas Pidgeon, 1972) กล่าวว่า การประเมินเกี่ยวข้องกับการวัดผลรวมถึงการคาดหวังเกี่ยวกับคุณค่าของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งดีหรือไม่ดี บรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่

โรเบิร์ต เอส แซต (Robert S. Zais, 1976) ให้ความเห็นว่า การประเมิน หมายถึงการตัดสินคุณค่า และการประเมินที่ดีต้องอาศัยข้อมูลจำนวนมากซึ่งได้มาจากหลายแหล่ง

จากความหมายของการประเมินจึงสรุปได้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการ รวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศในการตัดสินคุณค่า โดยใช้วิธีการที่มีระบบและสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของการประเมินนั้น

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่ง ของ หลักสูตรที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของ หลักสูตรในด้านต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มีมาแก้ไข ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้นให้ เหมาะสม สอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันได้มากที่สุด

สมิทธ ฤชานุกร (2520) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลหลักสูตรไว้ว่า “คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียง ไร และอะไรเป็นสาเหตุ.....” ในการประเมินผลนี้มีขอบเขตรวมไปถึง

1. การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร พิจารณาถึงการกำหนดความมุ่งหมาย ว่ามีความ คมเครือ สมเหตุสมผล หรือยากแก่การปฏิบัติหรือไม่ นอกจากนี้จะต้องพิจารณาการเลือกและจัด เนื้อหาวิชา พร้อมด้วยประสบการณ์ประกอบการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมตามเกณฑ์ในการเลือก เนื้อหาหรือไม่ การจัดลำดับของเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักการ แห่งทฤษฎีการเรียนรู้หรือไม่

2. การวิเคราะห์ขบวนการของการนำหลักสูตร ไปใช้ รวมไปถึงการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการปฏิบัติการทั้งหมดของสถาบันการศึกษาเข้าไว้ด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงประสิทธิ ภาพและความพร้อมของสถาบันนั้น ๆ

3. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของเด็ก รวมไปถึงการติดตามผลผลิตของหลักสูตรนั้นด้วย ข้อมูลที่ได้จะช่วยให้ผู้ประเมินวิเคราะห์ประเมินได้ว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงไร

4. การวิเคราะห์โครงการประเมินผลว่า มีประสิทธิภาพเพียงใด เพราะผลการวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรอาจบ่งชี้วิธีการประเมินได้ถ้าการวางแผนไม่รอบคอบเท่าที่ควร

หลังจากการวิเคราะห์และการประเมินผลหลักสูตรแล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรนำผลที่ได้ไปพิจารณาหาทางแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งหมายถึงการปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ความเห็นนี้สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521) โดยกล่าวถึงการประเมินว่าเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันแล้วสรุปว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา นั้นมีคุณค่าอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่ เพียงใด บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและเป็นการประเมินผลในระหว่างการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผลการประเมินนั้นเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างที่ทดลองใช้หลักสูตรแล้วนำผลมาประเมินหลักสูตรแต่ละตอนว่ามีความเหมาะสม นำไปปฏิบัติจริงได้เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรในการที่จะปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้อง

2. เพื่อสรุปคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรว่าดีหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียน, ของสังคมเพียงใด ควรใช้ต่อไป ยกเลิกทั้งหมดหรือยกเลิกเพียงบางส่วน

การประเมินหลักสูตร เป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรและเป็นกิจกรรมหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อย เพราะการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายสำคัญหลายประการ อาทิเช่น (สันติ ธรรมบำรุง 2525)

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่

2. เพื่ออธิบายและดูว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่หลักการ จุดหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดผล สอดคล้องตรงกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

4. เพื่อตัดสินใจว่า การบริการงานด้านวิชาการ และบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้ว ตามหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

ทิสนา แคมมณี (2528) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรนี้เริ่มได้รับความสนใจในวงการศึกษา มาตั้งแต่ ค.ศ.1960 แต่ ราล์ฟ ไทเลอร์ ก็นับว่าเป็นผู้วางรากฐานมาให้ นับตั้งแต่ ค.ศ.1930 โดย ไทเลอร์ ได้ริเริ่มให้คำนิยามว่า การศึกษา คือ การเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตรจึงมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงเป็นจุดสำคัญ” และกล่าวว่า “สตีเฟลเบิร์กและคณะ ได้ให้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรว่า การประเมินผลหลักสูตร คือ กระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม ต่อมาในปี ค.ศ.1963 กรอนบาค ได้เขียนคำนิยามของการประเมินผลหลักสูตรไว้ในวารสาร Teachers College Record ว่า การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรม หรือหลักสูตรการศึกษา” (ทิสนา แคมมณี อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, บรรณาธิการ 2528)

นอกจากนั้น สุจริต เพียรชอบ (2524) ยังได้กล่าวถึง การประเมินหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะเป็นการหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นเหตุผล ผู้ประเมินหลักสูตรจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดีทั้งทางด้านหลักสูตร และด้านการประเมินผล การประเมินผลหลักสูตรตามแนวใหม่นั้น เน้นการประเมินทั้งโปรแกรมการศึกษา มิใช่ดูแค่เพียงผลการเรียนปีสุดท้ายเท่านั้น แต่ควรประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย การประเมินหลักสูตรที่ดีควรมีโครงการประเมินที่แน่นอน วิธีประเมินหลักสูตรว่าสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพียงใด อาจทำได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน
2. การวิเคราะห์หลักสูตรจากผลการวิจัยต่าง ๆ เช่น วิจัยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของการเรียนวิชาต่าง ๆ
3. การตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และรวบรวมข้อสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ศึกษาข้อดี ข้อบกพร่องของหลักสูตร ศึกษาจากรายงานการวิจัย ข้อคิดเห็น และจากเอกสารหรือการประชุมต่าง ๆ
4. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยใช้เกณฑ์ประเมินผล
5. การวิเคราะห์โครงการประเมินผล

และครอนบาค (Cronbach อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี , 2533) ได้ให้คำนิยามของการประเมินผลหลักสูตรว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรม หรือหลักสูตรการศึกษา

จากความหมายของการประเมินผลหลักสูตร จึงสรุปได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรเป็นกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกในด้าน โปรแกรมการศึกษา หรือหลักสูตรทำให้รู้ถึงคุณค่าของหลักสูตร และตัดสินใจว่าคุณภาพของหลักสูตรดีเพียงใด ผลผลิตของหลักสูตรเป็นอย่างไรการประเมินผลหลักสูตรจะส่งผลไปยังผู้มีอำนาจในการตัดสินใจว่า หลักสูตรนั้นสมควรที่จะแก้ไขปรับปรุงเพียงใด มีปัญหาอะไรบ้างในการใช้หลักสูตรนั้น จะได้ช่วยเหลือส่งเสริมให้หลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ดี และสนองความต้องการต่าง ๆ ของผู้เรียน สังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง และยังช่วยปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดีที่สุดในที่สุดด้วย

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตร

ทิศนา แจมมณี (2533) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ เช่น หลักสูตรพยาบาล มีวัตถุประสงค์ที่จะฝึกผู้เรียนให้เป็นพยาบาลที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณลักษณะที่ดีของพยาบาล การประเมินผลหลักสูตรพยาบาล ก็จะดูว่าหลักสูตรนั้นช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวหรือไม่

2. เพื่อตัดสินใจว่า การวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตรตลอดจนการบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

3. เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิต คือ ผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

ประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตร

สมิทธ ฤชานุกร (2523) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น
2. ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะมีลักษณะเป็นผลสะท้อน (Corrective feedback) ไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน
3. ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน เมื่อความมุ่งหมายกระจ่างแล้ว นักเรียนก็สามารถรู้ได้อย่างแน่ชัดว่าตนเองประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร เป็นการให้แรงจูงใจแก่นักเรียน
4. ช่วยในการแนะแนวของครู ข้อมูลที่ครูรวบรวมได้เกี่ยวกับนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนว
5. ช่วยในการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตร

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander อ้างถึงใน สุภาวดี เครือ โชติกุล, 2536) ได้จัดลำดับขั้นตอนของการประเมินผลหลักสูตรไว้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินจุดมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ได้แก่ จุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรจุดมุ่งหมายเฉพาะวิชา และจุดมุ่งหมายในการสอนเพื่อดูว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้เหมาะสมสอดคล้องกับตัวผู้เรียน และสภาพแวดล้อมหรือไม่เพียงใด ภาษาที่ใช้ยุ่งยากแก่การสื่อสารหรือไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้สูงเกินไป ยากแก่การปฏิบัติหรือไม่
2. การประเมินผลโครงการการศึกษาของโรงเรียนทั้งหมด ทั้งนี้เป็นการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณ การแนะแนว ห้องสมุด โรงฝึกงาน การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. การประเมินผลการเลือกเนื้อหาสาระของวิชา การเลือกและจัดประสบการณ์ การเรียน สื่อการเรียน ว่าได้จัดและดำเนินไปเหมาะสมมากน้อยเพียงใด การจัดประสบการณ์การเรียนได้สัดส่วนกันครบทุกด้าน และมีความเหมาะสมหรือไม่

4. การประเมินผลการสอน การประเมินผลขั้นนี้ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทมากในการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน การประเมินผลในระดับนี้ เพื่อดูว่าการสอนของครูดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

5. การประเมินผลโครงการของหลักสูตร ถึงแม้จะมีการประเมินผลแต่ละโครงการอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีข้อผิดพลาดได้ ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง

ประเภทของการประเมินผลหลักสูตร

เนื่องจากการประเมินผลจะต้องประเมินทุกระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือสารสนเทศ ในการตัดสินใจ ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง สกริฟเวน (Scriven อ้างถึงใน เขาวดี วิบูลย์ศรี, 2536) จึงได้จำแนกประเภทของประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นสำคัญ ซึ่งจะกระทำในระหว่างที่โครงการยังไม่สิ้นสุด หรือระหว่างที่ทำหลักสูตรยังไม่เสร็จ หรือยังทำการสอนไม่จบหน่วยเรียน การประเมินผลย่อย มุ่งปรับปรุงแก้ไขเฉพาะเรื่องในช่วงเวลาต่าง ๆ กันนี้ การประเมินผลย่อยนี้บางทีเรียกว่า การประเมินผลเชิงจุลภาค หรือ Micro Evaluation (ซำรง บัวศรี, 2523)

2. การประเมินผลรวม หรือการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการ (Summative Evaluation) ซำรง บัวศรี กล่าวว่า การประเมินผลรวมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้น และดำเนินการใช้ไปแล้ว มีประสิทธิผลหรือไม่ และจะต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนไหนบ้าง การประเมินผลชนิดนี้จะเป็นการประเมินผลหลักสูตรทั้งระบบ บางทีเรียกการประเมินประเภทนี้ว่า การประเมินผลเชิงมหภาค (Macro Evaluation)

รูปแบบของการประเมินผล

เลวี (Lewy อ้างถึงใน พรสุข หุ่นนิรันดร์, 2534) ได้แบ่ง รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรไว้ 3 ลักษณะดังนี้ คือ

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตร โดยยึดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ ควรใช้กับหลักสูตรที่ได้ผ่านการใช้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว รูปแบบการประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตร ของ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของครอนบาค (L.J.Cronbach) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของสกริฟเวน (M. Scriven)

2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด ได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินลักษณะนี้ใช้ได้กับหลักสูตรที่อยู่ระหว่างการดำเนินการใช้ (Formative Evaluation) และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) รูปแบบการประเมินลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสแต็ก (Robert E. Stake) และรูปแบบการประเมินของโพรวิสต์ (M. Provus)

3. การประเมินเพื่อการตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยเชื่อว่าหลักสูตรที่ดีจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการประเมินหลักสูตร รูปแบบนี้จะต้องกระทำอย่างไรเป็นระบบ รูปแบบการประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของฟายเดลตา แคปปา (Phi Delta Kappa) หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า แบบจำลองชิป (CIPP Model) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของ กอริส ที โกว (Dorris T. Gow)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดของการประเมินผลหลักสูตร พอสรุปได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร เพราะการประเมินผลหลักสูตร จะให้ข้อมูลในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ในการประเมินผลหลักสูตรที่ดี ผู้ประเมินควรประเมินผลทั้ง Formative Evaluation และ Summative Evaluation ส่วนการเลือกรูปแบบการประเมินนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน เนื่องจากแต่ละรูปแบบล้วนมีจุดเด่น จุดอ่อน และข้อจำกัดในการใช้ (เฮวดี วิบูลย์ศรี, 2536)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการประเมินผลหลักสูตรทั้งระบบเนื่องจากมีการใช้หลักสูตรอย่างครบวงจร จึงได้เลือกรูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรแบบจำลองชิป (CIPP Model)

CIPP Model เสนอโดย Daniel L. Stufflebeam แห่งมหาวิทยาลัยไอโฮโอ สหรัฐอเมริกา เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมจากนักประเมินผลเป็นอย่างมาก คำว่า CIPP เป็นคำย่อ

ของคำว่า Context, Input, Process และ Product แบบจำลองซิป (CIPP Model) นั้นมี จุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล หรือสารสนเทศ สำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม

รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model)

คำว่า CIPP เป็นอักษรย่อของคำ 4 คำ ได้แก่

C = Context คือ สภาพแวดล้อม

I = Input คือ ปัจจัยเบื้องต้น

P = Process คือ กระบวนการ

P = Product คือ ผลผลิต

1. การประเมินผลบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินผลในขั้นการวางแผน (Planning) จุดมุ่งหมายของการประเมินผล คือ เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ถึงแวดล้อม ความต้องการและปัญหาต่าง ๆ เป็นการประเมินผลในลักษณะที่เป็นมหภาค (Macroanalytic) ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่า สภาพและปัญหาภายนอกที่เป็นแรงกดดันอยู่นั้นมีผลต่อสภาพปัจจุบันอย่างไร และผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ควรกำหนดจุดหมายอย่างไร จึงจะสนองความต้องการและแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ได้ การประเมินผลในขั้นนี้อาจใช้เทคนิคหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) การตรวจสอบทบทวน (Review Technique) การสำรวจความคิดเห็น (Opinionnaire Technique) และการประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expert Conference)

การประเมินผลบริบท นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย (Homeostatic Change) ได้แก่ การเปลี่ยนเทคนิคหรือการกระทำบางอย่าง แต่ยังรักษาสภาพเดิมของจุดหมายและอื่น ๆ ไว้ หรือมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Incremental Change) ให้เกิดเปลี่ยนแปลงใหญ่ คือ เปลี่ยนโดยสิ้นเชิงเพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ที่คิดไว้ (Metamorphic Change) หรือมุ่งเปลี่ยนแปลงโดยนำเอานวัตกรรมใหม่ หรือสร้างสิ่งใหม่เข้ามาทดแทนสิ่งที่มีอยู่เดิม (Neomobilistic Change)

2. การประเมินผลตัวป้อน (Input Evaluation) เป็นการประเมินผลในขั้นการจัดทำโครงการหรือโครงสร้าง (Programming or structuring) จุดมุ่งหมายของการประเมินผล คือ การพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไรจึงจะบรรลุจุดหมายได้ วิธีการที่ใช้ในการประเมินผลมีหลายวิธี คือ ตรวจสอบดูว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบมีความสามารถเพียงพอหรือไม่ ยุทธศาสตร์หรือวิธีการที่จะปฏิบัติการให้บรรลุผลควรเป็นอย่างไร และการนำเอายุทธศาสตร์ไปใช้ควรเป็นอย่างไร ผลของการประเมินตัวป้อนก็คือวิธีการหลาย ๆ แบบที่มองในแง่ของต้นทุน และผลกำไรที่จะได้รับ มีข้อที่พึงสังเกตอยู่ว่าในขณะที่การประเมินผลบริบทมีลักษณะเป็นมหภาค การประเมินผลตัวป้อนกลับมีลักษณะเป็นจุลภาค (Microanalytic) ในการประเมินผลประเภทนี้ผู้ประเมินผลจะต้องตั้งคำถามหลายข้อ เช่น จุดหมายที่กำหนดขึ้นนั้นสามารถนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้หรือไม่ มีโอกาสบรรลุผลหรือไม่ วิธีการที่ใช้อยู่จะช่วยให้บรรลุผลหรือไม่ และควรจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ในแง่ของผลได้ผลเสียวิธีการที่จะนำมาใช้จะให้ผลอย่างไร มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้หรือไม่ ฯลฯ

3. การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินผลในขั้นปฏิบัติการ (Implementing) การประเมินผลประเภทนี้จำแนกจุดมุ่งหมายได้ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่อง หรือทำนายข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นข้อบกพร่องของโครงการหรือของการปฏิบัติการ

3.2 การใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน

3.3 เพื่อประโยชน์ในการเก็บหลักฐานในการปฏิบัติงาน

การประเมินผลกระบวนการทำได้หลายวิธี วิธีแรกคือ การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ว่าอะไรคือสาเหตุของข้อบกพร่อง เช่น ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนด้วยกัน ผู้เรียนด้วยกัน หรือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ตรวจสอบระบบการสื่อสาร การสนับสนุนจากส่วนกลางในด้านการเงิน อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ บุคลากร ฯลฯ วิธีที่สองคือ การคาดการณ์ล่วงหน้าว่าควรทำอะไรมาก่อน วิธีที่สามคือ การเปรียบเทียบสิ่งที่จะต้องทำและได้ทำไปแล้วว่ามีช่องว่างหรือไม่ อย่างไร เช่น ถ้ากำหนดว่าจะมีการสอนเนื้อหาวิชานี้ ก็ตรวจสอบว่าในการปฏิบัติจริงได้สอนหรือไม่ หลักฐานการตรวจสอบจะชี้ให้เห็นว่าข้อบกพร่องเกิดจากอะไร

4. การประเมินผลผลิตผล (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลในขั้นทบทวน จุดมุ่งหมายของการประเมินผลประเภทนี้ก็คือเพื่อตรวจสอบผลที่ได้รับว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามจุดหมายหรือไม่ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam อ้างถึงใน จำเนียร สุขหลาย และคณะ, 2537)

สรุปแนวคิดในการประเมินผลตามแบบ จำลองชิป (CIPP Model) ดังนี้

ประเมินผล	วัตถุประสงค์	ความสัมพันธ กระบวนการตัดสินใจ
บริบท	เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความต้องการ, สภาพแวดล้อม ฯลฯ	เพื่อกำหนดจุดหมายและเป้าประสงค์
ตัวป้อน	เพื่อตรวจสอบว่าทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ และแผนที่จะปฏิบัติตามโครงการเป็นอย่างไร	เพื่อเลือกแหล่งสนับสนุนวิธีการ และกิจกรรมสังคม
กระบวนการ	เพื่อตรวจสอบว่ามีข้อบกพร่องอะไรในกระบวนการ เพื่อคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้น และเพื่อข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	เพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ
ผลิตผล	เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลกับจุดหมายและข้อมูลจากบริบทตัวป้อนและกระบวนการ	เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิกหรือทำต่อไปหรือจะปรับปรุงอย่างไร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) กล่าวถึงแบบจำลองชิป ว่าประกอบด้วยกระบวนการประเมิน 4 ชนิด คือ

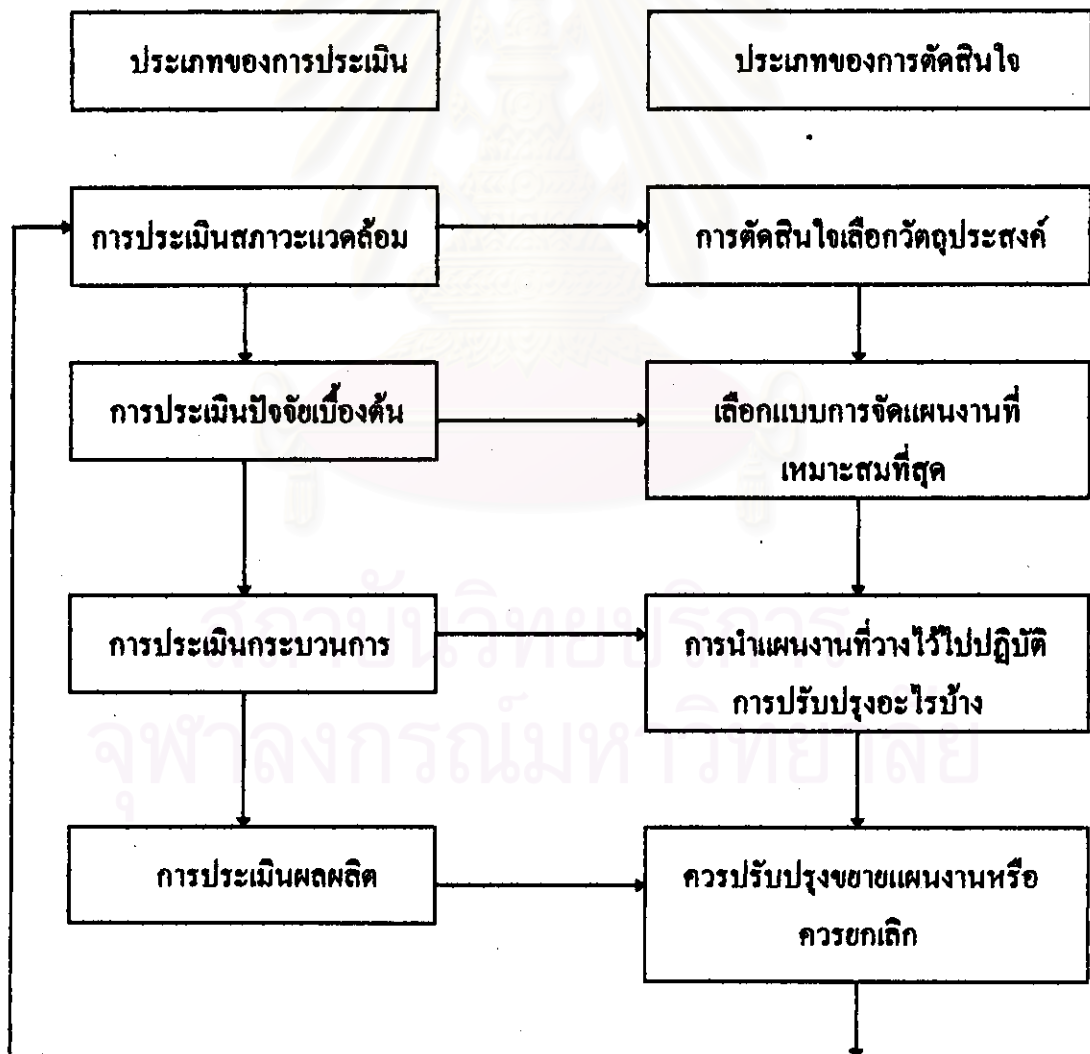
1.การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินความต้องการของสังคม ปัญหาอุปสรรค ตลอดจนการศึกษาปรัชญา ทั้งในและนอกระบบสังคมอันนำไปสู่การตั้งจุดมุ่งหมาย

2.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้น เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ เป็นต้น อันที่จะนำไปสู่แผนการจัดโครงการหรือ โปรแกรมที่เหมาะสม

3.การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อระบุจุดเด่น และจุดด้อยของแนวทางที่เลือกใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการบริหารโครงการ และกระบวนการจัดกิจกรรม

4.การประเมินผลผลิต เป็นการตัดสินใจ เป็นการตัดสินใจคุณค่าผลผลิตของโครงการทั้งใน ด้านปริมาณและคุณภาพ ว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริหาร สามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะคงไว้ ปรับปรุง หรือล้มเลิกโครงการนี้

และนอกจากนี้ การประเมินแบบจำลองซิปนี้ ยังมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจตาม แผนภาพ

แผนภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ

ศักดิ์ อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่า การประเมินแบบจำลองซิปเหมาะสมในการประเมินระบบหลักสูตร มิติที่น่าจะมองสำหรับการประเมินส่วนต่าง ๆ คือ

1.การประเมินสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพปัญหา ความต้องการของสังคม ปรวิษญา และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมาย

2.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อาคาร สถานที่ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

3.การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะกระบวนการบริหารและบริการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

4.การประเมินผลผลิต เป็นประเมินว่าผลผลิตตรงกับเป้าหมายของหลักสูตรหรือความต้องการของสังคมเพียงใด

ทิตนา แจมมณี (2533) ได้กล่าวถึงการประเมินผลหลักสูตร โดยใช้แบบจำลองซิปว่า การประเมินบริบท (Context Evaluation) หมายถึง การประเมินผลวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตร

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) หมายถึง การประเมินผลระบบโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งระบบการจัดการบริหารหลักสูตรต่าง ๆ ด้วย

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร

พจน์ สะเพียรชัย (2533) กล่าวว่า การประเมินด้วยแบบจำลองซิป สามารถให้รายละเอียดในกิจกรรมทางการศึกษามากขึ้น เช่น

C (Context) หมายถึง ภาวะแวดล้อมทางการศึกษา ได้แก่ สภาพทางสังคม ความต้องการทางสังคม ภาวะทางเศรษฐกิจ บรรยากาศทางการเมือง แนวคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา ลักษณะของท้องถิ่น ชนชั้นทางสังคม ระดับชั้นกลุ่มชน ระดับรายได้ การอบรมเลี้ยงดู สภาพห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียน อันเป็นภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา

I (Input) หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะนำเข้าสู่ระบบการศึกษา ได้แก่ เงินทุนต่าง ๆ ที่ลงไป รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาประเภทต่าง ๆ เช่น

-ครู อาจแยกเป็น วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ทักษะคติ เป็นต้น

-นักเรียน อาจแยกเป็น เพศ ทักษะคิ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา เป็นต้น

- หลักสูตร ได้แก่ ประมวลการสอน สื่อการสอน ตำรา วิธีสอน อุปกรณ์ เป็นต้น
สิ่งเหล่านี้เข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อหล่อหลอมคุณภาพของชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่

สมบูรณ์ เพื่อผลิตออกจากระบบการศึกษา

P (Process) หมายถึง กระบวนการพฤติกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น พฤติกรรมการสอน ได้แก่ การบรรยาย การใช้คำถาม การเสริมแรง การจูงใจ เป็นต้น

P (Product) หมายถึง คุณภาพของมนุษย์ที่เป็นผลผลิตทางการศึกษาในแง่ของสติปัญญา จริยธรรม คุณธรรม พฤติกรรมทักษะต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป แบบจำลองซิป (CIPP Model) เป็นรูปแบบที่สามารถประเมินได้ทั้งระบบ และต่อเนื่อง เพราะเป็นการประเมินตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รูปแบบนี้จึงสามารถให้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดแก่ผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจทำการเปลี่ยนแปลงหรือดำเนินโครงการต่อไป จึงทำให้รูปแบบนี้เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในการประเมินโครงการ และการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ได้ดังต่อไปนี้

การประเมินหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ในครั้งนี้จะทำการประเมินหลักสูตรในขอบเขตของแบบจำลองซิป (CIPP Model) ในกรณีที่หลักสูตรได้ถูกนำไปใช้จนเกิดผลผลิตแล้ว โดยจะเน้นที่

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) ในแง่ของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ซึ่งในที่นี้ได้แก่ บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน และปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ ด้านการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร (Product Evaluation) เป็นการประเมินคุณสมบัติของบัณฑิต และความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

และเพื่อให้แบบประเมินครอบคลุมมากขึ้น ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ในการประเมินบริบทหลักสูตร (Context) ได้แก่ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา ให้สอดคล้องกับการจัดทำหลักสูตร ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาหลักสูตร โดยเฉพาะด้านเนื้อหาหลักสูตรได้ แบ่งเกณฑ์เป็น 7 ด้านคือ

1. สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ
3. ความจำเป็นสำหรับวิชาชีพ
4. ความเหมาะสมด้านการจัดการเรียนการสอน
5. ความเหมาะสมด้านการวัดและการประเมินผล
6. ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา
7. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ซึ่งทั้ง 7 ข้อนี้ สอดคล้องกับเกณฑ์การจัดเนื้อหาของนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้คือ เนื้อหาที่ดีต้องสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (ทามา, 1962 อ้างถึงใน ชำรง บัวศรี, 2532) มีเกณฑ์ความถูกต้อง และเกณฑ์แห่งความสามารถที่จำเป็น (สังัด อุทรานันท์, 2527) จะต้องมิประโยชน์ต่อผู้เรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ชำรง บัวศรี, 2532) และจะต้องมีการจัดอย่างเป็นลำดับ มีความต่อเนื่อง และการผสมผสาน (ไทเลอร์, 1969 อ้างถึงใน สุภาวดี เครือโชติกุล, 2536) ส่วนด้านวัตถุประสงค์นั้น ได้ประเมินถึงความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ที่เป็นอยู่ตามรายชื่อ และความเหมาะสมด้านความชัดเจน ความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยอาศัยเกณฑ์ของนักการศึกษาดังนี้คือ วัตถุประสงค์ที่ดีจะต้องสามารถสนองความต้องการของสังคม มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ (สังัด อุทรานันท์, 2527) และต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ชำรง บัวศรี, 2532) และด้านโครงสร้างเนื้อหา ได้ประเมินความเหมาะสมโดยพิจารณาจำนวนหน่วยกิตเป็นหลัก

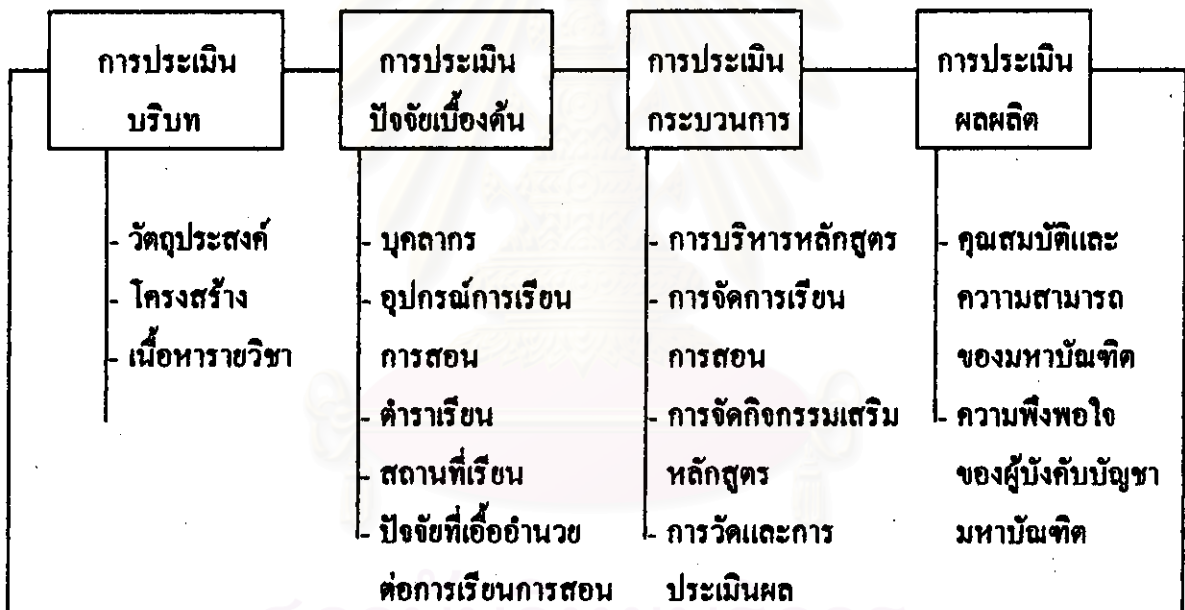
ส่วนด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) นั้น ผู้วิจัยได้ประเมินถึงความเหมาะสมโดยใช้เกณฑ์ ความเพียงพอ คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ สร้างแบบสอบถามในการประเมิน

ส่วนด้านกระบวนการ (Process) นั้น ได้ประเมินความเหมาะสมโดยแบ่งเป็นกระบวนการต่างๆ ได้แก่ กระบวนการด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านวัดและการประเมินผล

และในด้านผลิตผลหลักสูตร (Product) ได้ประเมินคุณสมบัติและความสามารถของบัณฑิต โดยผู้บังคับบัญชามหาบัณฑิต ตามคุณสมบัติและความสามารถที่เป็นจริง และคุณสมบัติและความสามารถของมหาบัณฑิตที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวัง

รูปแบบการประเมินหลักสูตร คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

พรทิพย์ อางณรงค์ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แบบจำลองชิป

ผลการวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายทั่วไปเป็นจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ วัตถุประสงค์ของแต่ละสาขาวิชาเหมาะสมดี เนื้อหาสาระของหลักสูตรเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่มีบางส่วนซ้ำซ้อนควรปรับปรุง ด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ซึ่งเหมาะสมดี แต่ควรเพิ่มเกณฑ์ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลให้ชัดเจน อาจารย์มีความเหมาะสมทั้งด้านปริมาณและคุณลักษณะ สิ่งแวดล้อมประกอบการเรียนการสอนและอุปกรณ์มีเพียงพอ แต่บริการบางอย่างควรปรับปรุง เช่น บริการห้องสมุด ด้านการวางแผนดำเนินงานตลอดหลักสูตร มีการวางแผนอย่างเป็นระเบียบ การดำเนินงานตามแผนด้านการเรียนการสอนเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้เข้ารับการอบรม แต่บริการด้านสวัสดิการบางอย่างควรปรับปรุง ผลผลิตของหลักสูตรเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะทาง

เจียรนัย ศิริสวัสดิ์ (2525) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ เนื้อหาและการประเมินผลของหลักสูตรปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มีความเหมาะสมดี ส่วนการนำไปใช้ยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเท่าที่ควร

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มีความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ครุศาสตรมหาบัณฑิตเห็นว่า วิชาที่มีประโยชน์ต่อการทำงานคือวิชา บังคับและวิชาเลือกในหมวดวิชาบังคับ ส่วนการนำความรู้ไปเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนคือ การดำเนินงานของห้องสมุดครุศาสตร์และห้องสมุดมหาวิทยาลัย การจัดที่นั่งพักและการให้บริการข่าวสารทางด้านวิชาการ ครุศาสตรมหาบัณฑิตมีความพอใจการประเมินผลการเรียนการสอนด้วยข้อสอบแบบอัตนัย และเห็นว่า การประเมินผลในแต่ละวิชาสอดคล้องกับเนื้อหา ทั้งยังมีวิธีการ

ประเมินผลหลายวิธีในวิชาเดียวกัน เช่น มีทั้งการสอบ สัมมนา การทำรายงาน ฯลฯ และครุศาสตรมหาบัณฑิตร้อยละ 56.52 เสนอว่าควรมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ และร้อยละ 68.12 เสนอว่าควรปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านหน้าที่การงาน ครุศาสตรมหาบัณฑิตส่วนมาก ร้อยละ 81.16 ทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียน

พัชรี ดันศิริ (2526) วิจัยเรื่อง แนวทางการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัย โดยใช้แบบจำลองซิป (CIPP Model) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการณ์การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบหลักสูตรบางส่วนยังไม่มีความรู้เรื่องการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินหลักสูตร คือกรรมการหลักสูตร หรือกิจกรรมวิชาการ ทำการประเมินเป็นครั้งคราว เหตุผลที่ทำให้การประเมินเพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้คือ รวบรวมจากนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงเนื้อหา รายละเอียดของหลักสูตร และการเรียนการสอน

2. ปัญหา อุปสรรค ที่สถาบันส่วนใหญ่ประสบอยู่คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้าน การประเมินหลักสูตร ขาดเครื่องมือประเมินที่เหมาะสม งบประมาณสำหรับการประเมินหลักสูตรไม่เพียงพอ เวลาสำหรับการประเมินน้อยเกินไป

อรุณ วิวัฒน์ปฐพี (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิชาเอกคนตรีศึกษา ในวิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินบริบท ความมุ่งหมายของหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสม โครงสร้างเนื้อหาสาระเป็นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ คนตรีตะวันตกมากกว่าคนตรีไทย จำนวนหน่วยกิตคนตรีปฏิบัติเพิ่มขึ้นไป สำหรับเนื้อหาส่วนใหญ่เหมาะสม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น สำหรับหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อาจารย์ผู้สอนมีวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์สัดส่วนมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย จำนวนอาจารย์ไม่เพียงพอ อุปกรณ์การเรียน การสอนยังไม่พร้อมเท่าที่ควร ส่วนนักศึกษามีความเหมาะสมปานกลาง การประเมินกระบวนการ กระบวนการของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร นักศึกษาดำเนินการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีลักษณะเป็นผู้รับ ชักถามและแสดงความคิดเห็นน้อย กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสม นักศึกษาได้รับผลสัมฤทธิ์จากกระบวนการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยน้อย การประเมินผลิตผลบัณฑิตวิชาเอกคนตรีศึกษามีคุณสมบัติเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างน้อย

ศุภนิตย์ ทรงสัจย์ (2529) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง พ.ศ. 2529 สาขาวิชาเอกรักษาความปลอดภัย กรมพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินบริบท พบว่า ความมุ่งหมายในภาพรวมของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับ
ปัจจัยภายนอก แต่ในภาพเฉพาะของสาขาวิชาเอกรักษาความปลอดภัยมีความสอดคล้องน้อย และ
ความสอดคล้องภายในของหลักสูตร พบว่า มีความชัดเจนของภาษาและสามารถนำไปปฏิบัติให้
สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมีการระบุความถึงความเป็นผู้รักษาความปลอดภัยที่ดี ใน
เรื่องโครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมดี เนื้อหารายวิชาต่าง ๆ มีความ น่าสนใจและทันสมัย
แต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา เนื้อหารายวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์และจำเป็นต่อการ
ประกอบอาชีพ

ปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์และนักศึกษา พบว่า ความเชี่ยวชาญในเนื้อหา ปริมาณอาจารย์
กับรายวิชา และทัศนคติความประทับใจในการสอนมีน้อย ในด้านนักศึกษามีพื้นฐานความรู้ ทัศนคติ
และความมั่นใจในความก้าวหน้าในการศึกษาน้อย เรื่องส่วนประกอบที่สนับสนุนการเรียนการ
สอนยังไม่เพียงพอ คุณภาพค่อนข้างต่ำ แต่การใช้บริการสะดวกดี

กระบวนการผลิต พบว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลมีความเหมาะสมดี
ยกเว้นการใช้สื่อการสอน เอกสารตำรา และความน่าสนใจของวัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศในการเรียน
ภาคทฤษฎี แบบทดสอบต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดและการประเมินผล
และการปรับปรุงวิธีการสอนของอาจารย์ยังไม่ค่อยเหมาะสมเท่าที่ควร

ผลผลิตผู้สำเร็จการศึกษาดำเนินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นสูง พ.ศ. 2529
สาขาวิชาเอกการรักษาความปลอดภัย มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพ ตรงตามที่
กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตร

ภัทรา อรัณยภาค (2530) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน
(ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 9
จังหวัดยะลา โดยใช้แบบจำลองของชิป พบว่า การประเมินบริบทเหมาะสม ปัจจัยเบื้องต้น
เหมาะสม ยกเว้นอุปกรณ์การเรียนและสถานที่ไม่เพียงพอ การประเมินกระบวนการเหมาะสม มี
บางรายวิชาต้องปรับปรุง มีความไม่พร้อมในการเปิดการสอนในหมวดวิชาเลือก ผลผลิตของ
หลักสูตรเหมาะสม

จิราพร ธวัชวิเชียร (2531) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้น
สูง พุทธศักราช 2527 ผลการวิจัยพบว่า สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยพื้นฐานของหลักสูตร อันได้แก่จุดหมาย

หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์กลุ่มวิชา หมวดวิชา มีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้มาก จุดประสงค์กลุ่มวิชา หมวดวิชา มีความสอดคล้องกับจุดหมายและหลักการของหลักสูตร การปฏิบัติตามหลักสูตร อันได้แก่ โครงสร้างหลักสูตร เกณฑ์การใช้หลักสูตร และการดำเนินงานตามหลักสูตร พบว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดหมายและหลักการของหลักสูตร มีความเหมาะสมกับเกณฑ์ การกำหนดเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในเกณฑ์การใช้หลักสูตร การจัดเนื้อหาวิชาเอื้อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นได้ ปัจจัยพื้นฐานมีความสอดคล้องกัน ส่งผลให้การดำเนินงานตามหลักสูตรส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ค่อนข้างครบถ้วน ตาม ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ รวมทั้งมีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ดีตามจุดหมาย และหลักการของ หลักสูตรที่กำหนด

สมสมร เทพนาโสมมนัสต์ (2531) วิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า การประเมินบริบท เกี่ยวกับการกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก และมีความชัดเจนของภาษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และระบุดึงการเป็นนักคหกรรมที่ดี โครงสร้างเกี่ยวกับ จำนวนหน่วยกิตมีความเหมาะสมดี เนื้อหาของหลักสูตรน่าสนใจ ทันสมัย แต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนอยู่ ปริมาณเนื้อหามีความเหมาะสมกับหน่วยกิต มีประโยชน์และจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

ปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์และนักศึกษามีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียน การสอน ยกเว้นส่วนประกอบที่สนับสนุนการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอมีคุณภาพค่อนข้างต่ำและไม่สะดวกในการใช้บริการ

กระบวนการผลิต การจัดการเรียนการสอนและการวัดการประเมินผลมีความเหมาะสมดี ยกเว้นบรรยากาศการเรียนภาคทฤษฎี การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการวางหลัก เกณฑ์การวัดและประเมินผล และการปรับปรุงการสอนของอาจารย์

ผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรมีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะด้าน วิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สุนทรี แก้วมาลัยตระกูล (2533) ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร

วิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้แบบจำลองของชิป พบว่า ด้านบริบท วัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้านความชัดเจนยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์วิชาชีพเฉพาะตัวมากขึ้น ในด้านโครงสร้างของหลักสูตรควรปรับปรุงวิชาในวิชาพื้นฐานเฉพาะด้านและวิชาพื้นฐานทั่วไปให้เป็นรายวิชาทางวิทยาศาสตร์ และ/หรือ วิทยาศาสตร์สุขภาพให้มากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนในวิชาเอกเลือกให้มากขึ้น เนื้อหาของหลักสูตรยังไม่สัมพันธ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรครบทุกข้อ ควรเพิ่มรายวิชาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรยังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่มาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยที่สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งได้แก่ อุปกรณ์การเรียน การสอน ตำราเรียน และสถานที่เรียนยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ทั้งทางด้านปริมาณ คุณภาพ และความสะดวกในการเบิกยืมหรือขอรับบริการ

ด้านกระบวนการ กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควรทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะนอกเหนือจากในชั้นเรียน ควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกงานให้มากขึ้น การวัดและการประเมินผลยังขาดความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านหลักการและมาตรฐานที่ชัดเจน และมุ่งเน้นความจำ และเนื้อหามากกว่าความคิดสร้างสรรค์

ด้านผลผลิต บัณฑิตโดยส่วนรวมได้งานทำแล้วและส่วนใหญ่เป็นงานภาคเอกชน ผู้ใช้บัณฑิตภาคีรัฐบาลมีความต้องการเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิตเกือบทุกคุณสมบัติ โดยที่ความต้องการให้บัณฑิตมีคุณสมบัติเหล่านั้นเหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนผู้ใช้บัณฑิตภาคเอกชนมีความต้องการเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิตเพียงบางคุณสมบัติที่กล่าวมา

สุวณี ชาศรีวัฒน์ (2535) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาล ศาสตร์ พุทธศักราช 2528 ของกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนของภาษาที่ใช้ สามารถปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีความเป็นเอกลักษณ์ในวิชาชีพ เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร ด้านจำนวนหน่วยกิตมีความเหมาะสมดี เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกันความต้องการของผู้เรียน และความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ มีความทันสมัย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ปัจจัยเบื้องต้น ด้านอาจารย์และนักศึกษาพบว่า ปริมาณอาจารย์ในหมวดวิชาพื้นฐานวิชา
ชีพการพยาบาล กับรายวิชาที่เปิดสอน ยังไม่เหมาะสม ด้านนักศึกษามีความเหมาะสมดี สำหรับ
ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ แต่มีคุณภาพและสะดวกในการใช้บริการ
กระบวนการผลิต พบว่า กระบวนการบริหารมีความเหมาะสม เช่นเดียวกับกับการจัด
การเรียนการสอนของอาจารย์ และการวัดประเมินผล

ผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพ
ตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

สุภาวดี เครือโชติกุล (2536) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรทางพยาบาลศาสตร์ ระดับ
ปริญญาตรี พุทธศักราช 2531 ของวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ โดยใช้แบบจำลองของชิป ผลการ
วิจัยเกี่ยวกับการประเมินบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก
นอก ภาษาที่ใช้จัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีความเป็น
เอกลักษณ์ในวิชาชีพ โครงสร้างของหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตเหมาะสมดี เนื้อหารายวิชามีความ
สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาน้อย มีประโยชน์ต่อการ
ประกอบอาชีพ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล มีความเหมาะสม

ปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์และนักศึกษา ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม ยกเว้นปริมาณ
อาจารย์ที่ควบคุมภาคปฏิบัติ ส่วนปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนมีความเพียงพอ สะดวกในการ
ใช้บริการ แต่มีคุณภาพต่ำ

กระบวนการผลิต เกี่ยวกับการบริหารส่วนใหญ่มีความเหมาะสม ยกเว้นการประชุม
สัมมนาหลักสูตรให้อาจารย์ได้ทราบ การจัดเตรียมหนังสือภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และวาร
สารอ้างอิง การจัดศูนย์รวมตารางสอนเพื่อสะดวกในการตรวจสอบ การจัดการเรียนการสอน มี
ความเหมาะสมในด้านการเตรียมการสอนเทคนิคและวิธีสอน ด้านการวัดและประเมินผลเหมาะสม
ดี ยกเว้นการติดตามงานและการเฉลยให้นักศึกษาทราบอย่างรวดเร็วยังไม่ค่อยเหมาะสม

ผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ระดับปริญญาตรี พุทธศักราช 2531
มีคุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะทางวิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

งานวิจัยต่างประเทศ

ครอส (Cross, 1992) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาและการนำไปรวมการประเมินไปใช้ เพื่อ
สนับสนุนการปรับปรุงองค์ประกอบขององค์กรในศูนย์ดูแลเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ปรับปรุง

องค์ประกอบขององค์กรของศูนย์ดูแลเด็กในมหาวิทยาลัย ตลอดจนเพื่อพัฒนาและนำไปโปรแกรม การประเมินไปได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้ซีบีไอโมเดล (CIPP Model) ในการตัดสินใจแก้ปัญหา และเป็นรูปแบบในการประเมิน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปกครองและนักเรียน โดยผู้ปกครองประเมินการ บริการ นักเรียนประเมินประสบการณ์ที่ทางศูนย์นำมาใช้ ผลการประเมินจะนำไปพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ดูแลเด็ก เพื่อพัฒนาวัตถุประสงค์ สำหรับพัฒนาบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการใช้โปรแกรมดีขึ้น แต่ความเข้าใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับการสาธิต ทางสุขภาพขององค์กร มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากความต้องการแรงผลักดันจากภายนอกลดลง และสภาพทางการคลังของศูนย์ดูแลเด็กเอง

สมิธ (Smith, 1993) ได้ศึกษาเรื่องภาพประกอบคำอธิบายในหนังสือวิทยาศาสตร์ ระดับ ประถมศึกษา : ตัวอย่างการประเมินหลักสูตร ตลอดจนการวิเคราะห์แนวความคิด (เล่ม 1 และเล่ม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรของการวิจัยนี้ อาศัยการวิเคราะห์หลักความคิด เป็นพื้นฐาน ขอบเขตการวิจัยได้รวมไปถึง การแนะนำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร และหลัก เฉพาะในการวิเคราะห์หลักสูตร การวิจัยเป็นการสำรวจอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับการจัดเตรียมบริบท ในการยกตัวอย่างประกอบของหนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษา แล้วศึกษา แบบเจาะจงลงไปโดยวิเคราะห์เกี่ยวกับ โครงสร้าง เพื่อพิจารณาความเชื่อถือได้ ความสามารถเพียงพอ ในการอธิบายอย่างเฉพาะเจาะจงของภาพประกอบในหนังสือ และได้แบ่งการอภิปรายผลเป็น 6 ด้าน ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะ และปัญหาที่พบข้อขัดในการประเมินดังนี้ (1) ความถูกต้องของเนื้อหา (2) ความถูกต้องและความกระชับของภาษาที่ใช้ (3) ความละเอียดและความครอบคลุมในการ บรรยาย (4) มาตรฐานการอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น (5) ชั้นอายุของการอธิบาย และ (6) การอ้างเหตุผลสนับสนุน การนำวิธีนี้ไปใช้ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะเป็นวิธีการที่ดี แต่ค่อนข้างยาก

ชูเมกเกอร์ (Shoemaker, 1994) ได้ประเมินผลการใช้รูปแบบหลักสูตรบูรณาการใน โรงเรียนประถมศึกษาที่ถูกคัดเลือกในเมืองยูจีน รัฐออริกอน การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึง (1) ระดับ ความสามารถของครูในการระบุเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนประกอบของ หลักสูตร (2) ระดับความเคยชินในการใช้หลักสูตร (3) ความตระหนักของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการ ใช้หลักสูตร โดยวิธีการประเมินใช้ CBAM (Concerns -Based Adoption Model) เป็นพื้นฐาน วิธีการประเมินประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบตรวจสอบ และการสัมภาษณ์รายบุคคล ผลการ วิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ที่เป็นสมาชิกไม่สามารถระบุส่วนประกอบที่จำเป็นของหลักสูตรบูรณาการการ ศึกษา

ปี ค.ศ.2000 ได้ทั้งที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรในระดับปฏิบัติการ มีความตระหนักเกี่ยวกับความสม่ำเสมอถึงผลสะท้อนกลับของการใช้หลักสูตร ส่วนผู้ที่ไม่ได้ใช้หลักสูตรนั้นตระหนักว่า ต้องการข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ไม่ทราบว่าทำอะไรจึงจะใช้หลักสูตรให้เกิดประโยชน์ได้ ส่วนด้านผู้ใช้หลักสูตรจะตระหนักถึง การจัดการประเด็นต่าง ๆ เช่น เวลา ตารางสอน ทรัพยากร การประชุม และความพยายามมีส่วนร่วมในหลักสูตร ซึ่งการวิจัยนี้เป็นเพียงพื้นฐานกลุ่มการแนะนำการใช้หลักสูตรบูรณาการที่จำกัดในโรงเรียนเท่านั้น

ฟลอเรส (Flores ,1996) ได้ศึกษาถึงเรื่องการใช้บัณฑิตและนายจ้างช่วยในการประเมินโปรแกรมเกษตรกรรม ในมหาวิทยาลัย เซนโทร์ ดีโอเร็นเต (อุโนริ) กัวเตมาลา ประชากรเป็นบัณฑิตอนุปริญญาของอุโนริ (CUNORI) จำนวน 89 คน และเป็นนายจ้างบัณฑิตจำนวน 15 คน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ชุดแรกสำหรับบัณฑิต ชุดที่สองสำหรับนายจ้าง โดยถามให้พิจารณาถึงความเพียงพอ ความเหมาะสมของประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาขณะที่เรียนที่อุโนริ (CUNORI) ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนมากทำงานเต็มเวลา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสายที่เรียน การศึกษาที่อุโนริ (CUNORI) เป็นประโยชน์มากต่อการทำงาน และต้องการให้เน้นที่พื้นที่ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรม การบริหาร โครงการ ทักษะเกี่ยวกับชุมชน การวางแผนในการวิจัยและวิเคราะห์ และด้านการตลาด ถ้าเป็นไปได้กิจกรรมการบริการควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาน้อย มีการนำเสนอ การเชื่อมชุมชนรอบ ๆ และการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลด้านการวิจัยที่ทันสมัยของอุโนริ (CUNORI) นายจ้างพอใจกับระดับความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิชาชีพและคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากอุโนริ (CUNORI)

ดาเนียล (Daniel, 1996) ได้ทำการศึกษาถึงเรื่อง การทดสอบภาคสนามในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ (1). พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของการทดสอบภาคสนามในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ใหม่ของเกรด 9 (2). เพื่อประเมินผลที่แท้จริงจากการใช้รูปแบบนี้ (3). เพื่อปรับปรุงรูปแบบการทดสอบภาคสนามจากผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสนใจของผู้ใช้ กิจกรรมห้องปฏิบัติการและการอ่านสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เฉพาะ แผนการจัดการกิจกรรมห้องปฏิบัติการมีความเหมาะสมดี รูปแบบนี้ยังชี้ให้เห็นความคลาดเคลื่อนและการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ได้จริงกับสถานการณ์ทั่วไป แต่ข้อควรระวังก็คือ ผู้ประเมินหลักสูตรไม่ควรเชื่อแหล่งข้อมูลจากเพียงแหล่งเดียว และควรเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อน ควรพัฒนาความยืดหยุ่นของตารางเวลาในการทดสอบภาคสนาม และพัฒนารูปแบบที่มีความไวต่อบริบทการศึกษาวิจัย เพื่อเพิ่มความมีประสิทธิภาพ รูปแบบควรปรับปรุงให้ประกอบด้วย การทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน แบบสอบถามทัศนคติ แบบสอบถามผู้สอน และกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง

มูสสา (Moussa, 1996) ได้ทำการศึกษาถึงเรื่อง การศึกษาทางไปรษณีย์ในไนจีเรีย : การออกแบบโปรแกรม และการถ่ายทอดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ (1). เพื่อคัดสรรกระบวนการวางแผนโปรแกรมที่ได้จากการสังเกตผลผลิต (2). เพื่อหาเกณฑ์มาตรฐาน ปัจจัยภายนอก ที่มีความสำคัญต่อสภาพการบัญชี (3). เพื่อค้นหาสิ่งที่มีอิทธิพลและปัจจัยเบื้องต้นอื่นๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียน โดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบในการวิเคราะห์ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเมืองไนอามี่ (Niamey) เมืองหลวงไนจีเรีย และเขตการศึกษา 13 แห่ง พบว่า โปรแกรมที่ออกแบบ มองข้ามบริบทที่มีผลต่อความต้องการรู้หนังสือและการอ่านหนังสือ ในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป และขาดแคลนการดำเนินการติดตั้งเครื่องมือ สิ่งที่เหมาะสมผลสำเร็จคือ กิจกรรมได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนและ โครงการพัฒนาเกณฑ์ขั้นต่ำ ทั้งนี้การศึกษาทางไปรษณีย์ จะดำรงอยู่ได้ ต้องขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทรัพยากร

เจียง (Chiang, 1997) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิ ภาพของโปรแกรมเทคโนโลยี วิศวกรรมเครื่องกล 5 ปี ของจูเนียร์ คอลเลจ ในไต้หวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ประเมินประสิทธิ ภาพของหลักสูตร โดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่างคือ บัณฑิต นักศึกษา คณะ และ นายจ้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมในด้านความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ ซึ่งนักศึกษาพอใจกับหลักสูตรนี้ เช่นเดียวกับทางคณะพอใจกับความสำเร็ของนักศึกษา ส่วนนายจ้างพอใจในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับผลงานของบัณฑิตที่จบการศึกษา

ด้านบริบท พบว่า บัณฑิต และนักศึกษา เห็นว่า หลักสูตรไม่ค่อยชิดหุ่น และสอดคล้องกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรมน้อย เนื้อหาของหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนกันมาก และชั่วโมงฝึกงานไม่เหมาะสม

ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า บัณฑิต นักศึกษา และคณะ เห็นว่า อุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยในการเรียนการสอน และสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมดีแล้ว แต่ตำรา เอกสารยังไม่เหมาะสม

ด้านกระบวนการ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการไม่เหมาะสม นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่า เทคนิคการสอนและคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ยังไม่เหมาะสม ผู้ดูแลหลักสูตรควรให้ความสนใจ และจัดทำหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อประสพการณ์การเรียน

ด้านผลผลิต พบว่า นายจ้างพอใจกับคุณสมบัติและความสามารถของบัณฑิตมาก โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร และการทำงานในหน่วยงาน

โดยสรุปแล้ว พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม ในการเตรียมกำลังพลไว้เพื่อเข้าสู่ อุตสาหกรรมในปัจจุบันและในอนาคต สำหรับสังคมเทคโนโลยีก้าวหน้า

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ได้มีการประเมินหลักสูตรและโครงการหลังจากได้เข้ามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยใช้รูปแบบของซีพี (CIPP Model) เป็นรูปแบบในการประเมิน และช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา โดยประเมินในด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จากวรรณคดีและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่า การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกหลักสูตร เพราะจะทำให้หลักสูตรมีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ความต้องการของผู้เรียน และมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น แต่หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่เปิดทำการสอนมา ยังไม่เคยมีการประเมินหลักสูตรนี้เลย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการประเมินหลักสูตร ดังกล่าว และคิดว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้จัดดำเนินการวิจัยครั้งนี้ขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย